

Atopická dermatitída je nevyliečiteľná, ale liečiteľná. Okrem kože postihuje aj psychiku človeka.

BRATISLAVA – 12. septembra, 2019 - Atopická dermatitída (AD), alebo atopický ekzém, je chronické, imunitne sprostredkované ochorenie, ktoré je systémové, nevyliečiteľné, viditeľné na koži. V súčasnosti ňou trpí 2-10% svetovej populácie a v mnohých prípadoch začína už počas prvých šiestich mesiacov života dieťaťa. Prejavuje sa ako červená, svrbivá vyrážka, avšak pri pokožke to nekončí. Prejavy, ktoré sú zreteľné na povrchu, sú iba viditeľnými príznakmi hlbšieho zápalového procesu. AD však okrem kože, má dopad aj na psychiku pacienta.

Čo je to atopická dermatitída?

Atopická dermatitída je neinfekčné, autoimunitné, chronické ochorenie, pri ktorom sa striedajú lepšie a horšie obdobia. Ide o ochorenie, ktoré je nevyliečiteľné. Symptómy sú zreteľné, zahŕňajú suchú pokožku, začervenanie, svrbenie, napätú a popraskanú kožu, tvorbu chrást a mokvanie rán na pokožke. Vyrážka, ktorá charakterizuje stredne ťažkú alebo ťažkú AD pokrýva väčšinu tela. Čím sa pacient viac škriabe, tým sa jeho stav viac komplikuje. Škrabanie poškodzuje kožu, zhoršuje zápal a zvyšuje riziko vzniku bakteriálnej a vírusovej infekcie.

Mýty o ochorení AD.

- **AD je len povrchové ochorenie kože.**
  - AD má viacero rozmerov a zahŕňa – kožné lézie, infekcie, svrbenie kože a bolesť, poruchy spánku, izoláciu, symptómy úzkosti a depresie, komorbidity, zníženú produktivitu v práci.

- **AD je len detským ochorením.**
  - AD je ochorenie, ktoré sa obvykle diagnostikuje u detí. Môže však pretrvať do dospelosti, alebo sa môže v niektorých prípadoch objaviť až v dospelosti alebo recidivovať.

- **AD je možné vždy ľahko vyliečiť pomocou krémov.**
  - Veľa pacientov so stredne ťažkou a ťažkou AD uvádza závažné svrbenie i napriek užívaniu lokálnej alebo dokonca systémovej liečby, čo dokazuje, že stále existuje nenaplnená potreba ďalších možností liečby.

- **AD je možné vždy a ľahko kontrolovať.**
  - Aktuálny spôsob liečby má vysoké percento zlyhania. U väčšiny osôb so stredne ťažkou až ťažkou AD sa ani napriek liečbe nedostaví významné zlepšenie stavu.

- **AD je nákazlivé ochorenie.**
  - V žiadnom prípade sa nejedná o nákazlivé ochorenie. Nie je možné ho od niekoho „chytiť“ alebo ním niekoho „nakaziť“.

- **Ďalšie mýty kolujúce medzi ľuďmi:** AD vyvolávajú mydlá, pracie prostriedky a prášky; najlepší liek na atopický ekzém je med; proti atopii sa dá očkovať; kokosový olej je všeliek a vylieči aj atopický ekzém...

Fakty.

- AD môže trvať desiatky rokov, lézie môžu pokrývať viac než 50% povrchu tela, u ľudí s AD je zvýšené riziko infekcie kože.
- 60% dospelých uvádza závažné alebo nezniesiteľné svrbenie pokožky.
- Viac ako 50% pacientov uvádza bolesť v súvislosti so škriabaním.
- Viac než 50% pacientov uvádza, že svrbenie narúša ich spánok až 5-7 nocí v týždni.
- Pacienti s AD majú 1,7 krát vyššiu pravdepodobnosť absencie v práci.

- Zhoršenie alebo vzplanutie ochorenia sa u 31-53% pacientov s AD objavuje 8-11 krát ročne.
- U 72% pacientov sa vyskytujú atopické komorbidity – pridružené ochorenia ako astma, nosové polypy, chronická rinosinuitída.

Diagnostika

Diagnóza **atopická dermatitída** môže byť s istotou stanovená u väčšiny chorých na základe analýzy údajov z rodinnej, osobnej anamnézy, anamnézy terajšieho ochorenia a vyšetrenia kože. Nie je známy žiaden špecifický test pre stanovenie diagnózy AD.

Diagnostické kritéria:

Veľké znaky:

1. Svrbenie s alebo bez odrenín
2. Typická morfológia – rozmiestnenie príznakov podľa fázy ochorenia
3. Chronický alebo chronicko-recidivujúci priebeh
4. Osobný alebo rodinný výskyt atopie (AD astma, alergická nádcha, kontaktná žihľavka, migréna).

Malé znaky:

Suchosť kože, nešpecifická dermatitída rúk/nôh, ekzém prsníkových dvorcov, cheilitída, Morganová ryha, tvárové vyblednutia, alebo začervenania, horizontálne záhyby na krku, vírus herpes simplex, papiloma vírus, ovčie kiahne, opakujúci sa zápal spojoviek, problémy s rohovkou, svrbenie po spotení, neznášanlivosť vlny a tukových rozpúšťadiel, neznášanlivosť niektorých potravín, vplyv vonkajších a vnútorných faktorov, biely dermatografizmus (po podráždení kože vzniká biela stopa), pozitívne včasné reakcie kožných testov a mnoho ďalších.

Nekomplikovaná AD s typickými klinickými prejavmi obyčajne nevyžaduje špeciálne diagnostické testy. **Pre odhalenie ochorenia je možné použiť nasledovné testy:** diferencovaný krvný obraz; stery z ložísk na zistenie príčin komplikácií; baktériová kultivácia a citlivosť na ATB, mykologická kultivácia, kultivácia infekcie herpetickým vírusom; sérologické vyšetrenie na protilátky voči antigénom infekcie herpetickým

vírusom; biopsia na oddiferencovanie iných chorôb; kožné testy; vyšetrenie humorálnej a celulárnej imunity; potravinové testy; psychologické vyšetrenie; funkčné skúšky kože.

Čo spôsobuje atopickú dermatitídu?

Presnú príčinu AD nepoznáme. Vedci vedia, že ide o kombináciu genetiky a iných faktorov. Keď látka z vnútra alebo zvonku tela narúša imunitný systém, telo nadmerne reaguje a vyvoláva zápal. Ide o zápal, ktorý spôsobuje, že koža sa stane červenou, podráždenou a svrbivou.

AD sa dlhodobo považovala za alergické ochorenie kože, až kým nebola dokázaná vrodená porucha kožnej bariéry, **mutácie génu filagrínu** a porucha zloženia spektra ceramidov. Epidermálna bariéra chráni a oddeľuje človeka od vonkajšieho prostredia, zároveň ho s vonkajším prostredím spája. Funkčné vlastnosti kože a bariérovej vrstvy sú závislé na udržaní optimálneho množstva vody. Epidermálna bariéra má schopnosť regulovať prienik vody pokožkou oboma smermi a schopnosť udržiavať optimálne množstvo vody v kožnom povrchu. Od obsahu vody závisí aj schopnosť regulovať prienik látok pôsobiacich na kožu a kontinuita kožného povrchu. Mutácie filagrín génu sa prejavujú zníženou hydratáciou kože a zvýšenými stratami vody. Bez dostatočného množstva filagrínu na vybudovanie silnej kožnej bariéry môže vlhkosť uniknúť a vstúpiť do nej môžu baktérie, vírusy a ďalšie. To je dôvod, prečo má mnoho ľudí s AD suchú a náchylnú pokožku.

Vieme tiež, že AD sa vyskytuje v rodinách, ale nepoznáme presný spôsob prenosu z rodičov na deti. Ak má jeden z rodičov AD, astmu alebo alergickú nádchu, existuje asi 50% šanca, že ich dieťa bude mať aspoň jedno z týchto ochorení.

Predpokladá sa, že zvyšujúca sa miera výskytu AD, súvisí predovšetkým s ľuďmi žijúcimi v mestách a rozvinutých krajinách. **AD však v žiadnom prípade nie je nákazlivá. Nie je možné ju od niekoho „chytiť“ alebo ňou niekoho „nakaziť“.**

Liečba

Liečba AD je pre jej zložitost' veľmi náročná. Je potrebné uskutočniť celý rad opatrení, ktoré by zabránili rozvoju klinických prejavov. Komplex opatrení, cieľom ktorých je riadiť priebeh choroby tak, aby bola zdravotne a sociálne únosná sa nazýva manažment ochorenia. Základnými predpokladmi, aby bol manažment úspešný sú dobrá spolupráca lekára, pacienta, respektíve rodičov a dieťaťa. Dôležité je rodičom vysvetliť príčiny choroby, priebeh choroby, vplyv faktorov prostredia, psychiky a podstatu zmeny celého spôsobu života. To isté musí pochopiť aj pacient, ktorý ochorenie získal počas života.

Liečba AD musí byť komplexná s ohľadom na osobitosti každého pacienta – vek, rozsah postihnutia, intenzitu zápalu atď. Celková liečba je zameraná na obnovenie funkcií pokožky, ovplyvnenie zápalových zmien, úpravu imunitného systému. Účinné ovplyvnenie celého povrchu tela predstavujú kúpele, najmä očistný kúpeľ, ktorý vedie k odstráneniu nečistôt a baktérií. **Dôležitou súčasťou starostlivosti o atopickú pokožku** sú aj krémy – v zime masťné, v lete suché. Najvhodnejšie sú s mierne kyslým pH – zlepšuje sa porušená bariérová funkcia pokožky, hospodárenie kože s vodou, pokožka je vláčna, odstraňujú sa praskliny a zamedzuje sa prenikaniu cudzorodých látok do kože.

V lokálnej liečbe akútneho vzplanutia AD sa uplatňujú najmä obklady a lokálne kortikosteroidy. Ako prevencia opakovaných vzplanutí dermatitídy je dlhodobá protizápalová liečba. V terapii chronických ekzémových zmien majú svoje miesto nesteroidné protizápalové prípravky. Dlhodobo sa využívajú prípravky s obsahom ichtamolu, ktorý má protizápalové účinky a tlmí svrbivé pocity. Štandardným postupom celkovej liečby AD je využitie antihistaminík na potlačenie výrazného svrbenia. Systémové kortikosteroidy sú pri liečbe AD ordinované len vo výnimočných prípadoch mimoriadne ťažkého priebehu ochorenia a nepatria do štandardnej liečebnej schémy, keďže z dlhodobého hľadiska je ich použitie limitované.

Pokrok v štúdiu podstaty atopickej dermatitídy so sebou prináša vývoj nových systémových liekov, ktoré cielene zasahujú do zápalového procesu, ktorý sa podieľa na vývoji tohto ochorenia. Prvou takouto liečbou je biologická liečba od spoločnosti

Sanofi Genzyme s unikátnym mechanizmom účinku, ktorý vďaka monoklonálnej protilátke inhibuje duálnu signalizáciu IL-4 a IL-13, kľúčových cytokínov v zápalovej dráhe typu 2. Už od tretieho dňa po začatí liečby významne redukuje svrbenie. Následne redukuje lézie s pretrvávajúcou dlhodobou kontrolou ochorenia po dobu viac ako 52 týždňov. Predstavuje významné zlepšenie kvality života v emocionálnej, fyzickej a psychologickojej oblasti (nedostatok spánku, úzkostné stavy, sociálna izolácia) a má veľmi priaznivý bezpečnostný profil. Toto terapeutické riešenie pre lekárov a pacientov predstavuje nádej na dlhodobé riešenie nekontrolovanej atopickej dermatitídy.

Čo atopickú dermatitídu zhoršuje?

Pri identifikovaní spúšťačov AD je dôležité povedať, že spúšťače sa môžu líšiť a byť u každého pacienta rôzne. Medzi najbežnejšie patrí:

- **Suchá koža** - ktorá sa môže stať ľahko krehkou, šupinatou či drsnou.
- **Chemické dráždivé látky** - každodenné výrobky alebo látky (mydlo na ruky, saponát na riad, prací prostriedok, šampón, perličkové kúpele a mycie prostriedky na telo alebo čistiace dezinfekčné prostriedky), ktoré môžu spôsobiť popálenú, svrbivú, začervenanú pokožku.
- **Stres** - môže zapríčiniť, že AD sa môže zhoršiť alebo vzplanúť.
- **Teplotné zmeny** – teplo, chlad a potenie môžu viesť k svrbeniu pokožky a veľmi suchá koža sa môže prejavovať najmä počas chladných zimných mesiacov.
- **Infekcia baktériami a vírusmi** - ako napríklad herpes, plesne, stafylokoky...
- **Alergény** - v životnom prostredí, ako sú sezónny peľ, roztoče, plesne.
- **Hormóny** - najmä u žien, keď sa určité hormóny v tele zvyšujú alebo znižujú.

Pridružené ochorenia a psychika pacienta

Keď v ľudskom tele existujú súčasne dve chronické ochorenia, nazývajú sa „komorbidné“. U ľudí s ekzémom, najmä AD, sú častými komorbiditami napríklad astma a depresia. Ak má pacient s AD jednu z týchto komplikácií, ako je astma, alergická nádcha a potravinové alergie, zvyšuje sa pravdepodobnosť vzniku ďalšieho atopického stavu.

Astma

Astma je alergický stav, ktorý spôsobuje zapálenie, opuchnutie a zúženie dýchacích ciest. Toto zúženie sťažuje dýchanie, čo vedie k napätosti na hrudi, kašľu a dýchavičnosti. Astma sa prvýkrát objavuje v detstve a môže pokračovať počas celého života. Symptómy astmy zahŕňajú kašeľ, sipot, dýchavičnosť, napätý hrudník. Niektorí ľudia s astmou ju zažívajú len z času na čas, zatiaľ čo iní potrebujú nepretržitú liečbu, aby ju udržali pod kontrolou. Viac ako 20 percent dospelých s AD má alergickú astmu.

Senná nádcha (alergická rinitída)

Ide o zápal v nose a prínosových dutinách, spôsobený alergénmi ako peľ, roztoče či zo srsti domácich zvierat. Mnohí ľudia s AD majú sezónnu sennú nádchu, v závislosti od typu peľu, na ktorý sú alergickí, a v akom ročnom období sa tieto pele vyskytujú. Symptómy sennej nádchy zvyčajne zahŕňajú: svrbenie nosa, úst, očí, kože; upchatý nos, kýchanie, vodnaté oči, bolesť hrdla.

Potravinové alergie

Podľa štúdií má až 15% detí vo veku od 3 do 18 mesiacov s AD alergiu na jeden alebo viac druhov potravín. Najčastejšie potravinové alergie u detí sú mlieko, vajcia, arašidy, pšenica a sója. Symptómy potravinovej alergie zahŕňajú: svrbenie úst a opuch pier, zvracanie, hnačku, bolestivé žalúdočné kŕče, žihľavku, vyrážku alebo začervenanie kože, pokles krvného tlaku. Príznaky alergie na jedlo sa objavia v priebehu prvých 30 minút po jedle alebo vdýchnutí potravinového alergénu. Potravinové alergie sú komorbidným stavom AD. Výskumy však naznačujú, že potravinové alergie nie sú spúšťačom AD.

Infekcie

V dôsledku problémov s kožnou bariérou a nárastom baktérií na koži sú ľudia s ekzémom náchylní na kožné bakteriálne a vírusové infekcie. Symptómy kožnej infekcie zahŕňajú sčervenanie pokožky, ktorá je teplá/horúca na dotyk, vznik útvarov naplnených hnisom a vznik oparov alebo pľuzgierov.

Mentálne zdravie

AD je ochorenie, ktoré napáda nielen kožu, ale do značnej miery ovplyvňuje aj psychiku pacienta. Podľa štúdií zažívajú pacienti množstvo negatívnych emócií. Sú frustrovaní z ochorenia, pociťujú hanbu pre svoj vzhľad či hnev na vlastné telo. Často majú pre nočné svrbenie problémy so spánkom, poukazujú na zníženú výkonnosť v práci, vyhýbajú sa spoločenským aktivitám. Deti sú často terčom posmechu či šikanovania pre svoj vzhľad.

AD sa zväčša prejavuje ako intenzívny pocit svrbenia. S nástupom svrbenia postupne dochádza k ďalším prejavom ochorenia. Koža sčervená a opuchne, môžu sa na nej objaviť pľuzgiere, šupiny, praskliny alebo chrasty. Svrbenie sa v noci stupňuje, čo vedie k poruchám spánku. Dôsledkom je nevyspanie sa pacienta aj rodiny a z toho vyplývajúca chronická vyčerpanosť, znížená koncentrácia na pracovný výkon v škole alebo v práci. Keďže AD postihuje kožu, teda je vidieť, okolie sa zvykne obávať nožnej nákazy, čo má často za následok sociálne a emocionálne odcudzenie. Pacient nevie nadviazať sociálne väzby s okolím, ktoré ho odmieta. Obzvlášť postihnuté sú deti, u ktorých sa AD vyskytuje na celom tele. Podľa výsledkov štúdie kvality života dermatologických pacientov, ochorenie ovplyvňuje najmä sociálne vzťahy, obmedzuje denné aktivity chorých a bráni normálnemu sociálnemu vývoju atopických detí. U dospelých sa ochorenie najčastejšie objavuje v záhyboch kože a v okolí očí. Tieto prejavy ochorenia vedú u pacientov s AD k určitým charakteristickým psychologickým črtám, ktoré nie sú vykazované pri žiadnom inom kožnom ochorení. Atopici trpia úzkosťou, depresiami, bývajú často neurotíckí, vykazujú známky hypochondrie a zvyknú mať problémy s ovládaním hnevu a otvorených prejavov nepriateľstva. Dospelí pacienti sa v dôsledku ochorenia cítia zahanbení, majú nízke sebavedomie a často sú odrezaní od sociálnych a rekreačných aktivít.

10 vecí, ktoré sa neodporúča hovoriť ľuďom s atopickou dermatitídou:

1. Som si istý, že to jednoducho odíde samé.
2. Možno by si sa mal skúsiť zlepšiť stravu.
3. Je to nákazlivé?
4. Môj kamarát mal ekzém a toto mu pomohlo.

5. Možno si príliš vystresovaný a potrebuješ si oddýchnuť.
6. Možno by si mal používať viac hydratačného krému.
7. Prečo je tvoj nos/krk taký červený?
8. Skús na to proste nemyslieť.
9. Pi viac vody.
10. Mal by si používať viac opaľovacích krémov.

O spoločnosti Sanofi

Spoločnosť Sanofi je globálna biofarmaceutická spoločnosť zameraná na zdravie ľudí. Zameriavame sa na prevenciu rôznych ochorení prostredníctvom našich vakcín, poskytujeme pacientom inovatívnu liečbu, aby sme bojovali proti bolesti a utrpeniu. Pomáhame pacientom, ktorí trpia vzácnymi chorobami a podporujeme milióny ľudí s dlhodobými chronickými chorobami.

S viac než 100 000 zamestnancami vo viac ako 100 krajinách transformuje Sanofi vedecké inovácie na riešenia zdravotnej starostlivosti po celom svete.

Sanofi Genzyme, divízia spoločnosti Sanofi, už viac ako 30 rokov vyvíja nové lieky na zriedkavé choroby, sklerózu multiplex, onkologické a imunologické ochorenia. Snažíme sa zlepšovať kvalitu života pacientov a ich rodín.

Sanofi, Empowering Life

Pre viac informácií kontaktujte:

Mgr. Erika Zimanová

PR Director

Accelerate, s.r.o.

Tupého 25/A, 831 03 Bratislava

Mobil : +421 911 130 834

zimanova@accelerate.sk

Ing. Beáta Kujanová

Komunikačný manažér

sanofi-aventis Pharma Slovakia s.r.o.

Einsteinova 24, 851 01 Bratislava

Mobil : +421 915 999 460

beata.kujanova@sanofi.com